

A társadalom- és gazdaságtörténet kutatásának elmélete és gyakorlata

Czeferner Dóra, Gyimesi Réka

Szeminárium

MENM030103

Szerda 16:00–17:30; Ró214

A kurzus során a hallgatók a 18–20. század társadalmi és gazdasági folyamatainak különböző aspektusai mellett közelebbről megismerkedhetnek a társadalom- és gazdaságtörténet kutatásának inter- és multidiszciplináris metodológiájával, illetve a témakör tanulmányozásához használható különböző forráscsoportokkal. A szeminárium célja, hogy a hallgatók a kvantitatív és kvalitatív módszerek megismerése mellett olyan forrásokkal ismerkedjenek, mint pl. a népszámlálási statisztikák vagy éppen a sajtó. A különböző demográfiai elméletek kapcsán képet kapnak olyan hosszabb történelmi folyamatokról, mint például a nemi szerepek átformálódása, az analfabetizmus visszaszorulása, valamint különböző társadalmi mobilizációs csatornák.

1. Szeptember 9. A félév ütemezése, referátumok kiválasztása. Gyakorlati tudnivalók.
2. Szeptember 16. A társadalom- és gazdaságtörténet forrásai – kvantitatív és kvalitatív módszerek (CzD)
3. Szeptember 23. A sajtó mint forrás (CzD)
4. Szeptember 30. A társadalom legkisebb sejtje, a család – a család szerkezetének és a családtagok szerepeinek átalakulása térben és időben (CzD).
5. Október 7. Mobilizációs csatornák a társadalomban (CzD)
6. Október 14. Nemi szerepek és ezek változásai térben és időben (CzD).
7. Október 21. Az írott forrásokon túl – képi és tárgyi források használata a társadalomtörténet-írásban (CzD). Statisztika, film, képzőművészet, oral history.
8. November 4. A társadalom kvantitatív vizsgálata: a demográfia (fogalmak, elméletek, források). (GyR)
9. November 11. Halandóság, járványok, demográfiai értelemben vett katasztrófák. (GyR)
10. November 18. Születés, termékenység: az anyakönyvek használata a kutatásban. (GyR)
11. November 25. Társadalom és gazdaság: foglalkozási csoportok, együttélési formák, ezek változásai térben és időben. Az ipari forradalom és a társadalomra gyakorolt hatása – tévhitek. (GyR)
12. December 2. Társadalom és kultúra: analfabetizmus és visszaszorulása, felekezetek, etnikumok és szerepük a társadalomban. Társadalmi mobilitás. (GyR)
13. December 9. Adatsorok, források használata, módszertan. (GyR)

Teljesítés feltétele:

Referátum: 2 darab 30 perces problémafelvető referátum, kérdésekkel, a témával kapcsolatos lehetséges elméletek magyarázatával, amelyet egy kb. 10-15 perces vita követ. Mindenki két témát választ, egyet az első, egyet pedig a második blokkból.

Órai részvétel: max. 2 hiányzás megengedett, aktív órai munka, a referátumot követő vitában való **aktív** részvétel.

Beadandó: terjedelme: minimum 20.000 karakter

Általános szakirodalom:

Benda Gyula: Zsellérből polgár. Keszthely társadalma, 1740-1849. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008.

Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek.* Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig.* Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Gyáni Gábor: *Család, háztartás és a városi cselédség.* Magvető Kiadó, Budapest, 1983.

Faragó Tamás: *Bevezetés a történeti demográfiába.* I. kötet. Budapest, 2011.

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_09_Farago_Tamas_Bevezetes_a_torteneti_demografiaba/adatok.html

Husz Ildikó: *Család és társadalmi reprodukció a 19. században.* Történeti-szociológiai tanulmány egy Buda környéki mezőváros társadalmáról a családszerkezet változásának tükrében. Osiris Kiadó, Budapest, 2002.

Kósa László (szerk.): *Magyar művelődéstörténet.* Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Pakot Levente: *Nemek és nemzedékek.* Demográfiai reprodukció a 19. századi Székelyföldön. KSH NKI Kutatási jelentései, 95. KSH NKI, Budapest, 2013.

<http://demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/kutatasijelentesek/article/view/372/111>

Tomka Béla: *Európa társadalomtörténete a 20. században.* Osiris Kiadó, Budapest, 2009.

Tomka Béla: *Bevezetés Európa újabkori társadalom- és gazdaságtörténetébe.* SZTE, digitális tananyag: <http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Tortenelem/13Tomka/html/>

Sasfi Csaba (szerk.): *A társadalomtörténet-írás helyzete hazánkban. Ipar és társadalom a 18–20. században.* Hajnal István Kör – Nógrád megyei levéltár – Budapest Főváros Levéltára. Salgótarján – Budapest, 1997.

Századvég. 1997/4. (tavasz): tematikus szám. Ebben:

- Benda Gyula: *A társadalomtörténet-írás helyzete és perspektívái.*
- Kövér György: *Milyenek vagyunk? – A „Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület” tíz év múltán.*
- Gyáni Gábor: *Mai várostörténet-írásunk: teljesítmény és irányzatok.*

Valuch Tibor: *Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében.* Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Ajánlott irodalom az első blokk témaköreihöz:

Borgos Anna: *Nemek között. Nőtörténet, szexualitástörténet.* Noran Libro Kiadó, Budapest, 2013.

Dede Franciska: *Tartsd jól a bestiát! Egy századfordulás blog története.* Kostárs Kiadó, Országos Széchényi Könyvtár. Budapest, 2010.

Korall Társadalomtörténeti folyóirat: <http://www.korall.org/>

A Korall körkérdése a társadalomtörténet-írás helyzetéről: <http://epa.oszk.hu/00400/00414/00004/pdf/10korkerdes.pdf>

Kövér György: *A tisztaeszlári dráma.* Osiris Kiadó, Budapest, 2011.

Tóth Eszter Zsófia: *Kádár leányai. Nők a szocialista időkben.* Nyitott könyvműhely. Budapest, 2010.